

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I ZAŠTITE OKOLIŠA HNK
Mostar

Konjic, 06.09.2010. g.
Broj: 01/09-10

Predmet: Procjena uticaja na okoliš mHE Idbar – mišljenje

Poštovani,

Dopisom br. UP-1-10-05-25-426-1/10 od 23.08.2010. g. obratili ste nam se da damo mišljenje o dostavljenoj Procjeni uticaja na okoliš mHE Idbar za koju je koncesiju po sistemu DOBT dobila firma RAD iz Konjica.

1. Uvod

Prije svega za dostavljenu Procjenu uticaja na okoliš nema podataka ko je autor iste, obzirom da je zakon propisao da Procjene i Studije uticaja na okoliš mogu praviti samo certificirane firme. Obzirom na snagu mHE pretpostavljamo da nije potrebna Studija uticaja i da je Procjena uticaja supstituira.

Također, želimo u startu istaći da je Procjena isuviše načelna, sa preko 90% teksta sa općim elementima i tezama o zaštiti okoliša i principima mHE. Veoma je skromno i nedovoljno detaljno dat tehnički prikaz mHE sa situacijom terena (tlocrt) iz koje nije moguće detaljnije sagledati sve elemente bitne za rad mHE, ali i moguće uticaje na okoliš. U Procjeni figurišu podaci nedovoljno precizni, pa čak i netačni (cjevovod: dužina 600 m ili 700 m / prečnik 1000 ili 1200 m / strojara: u tekstu s lijeve strane, u slici s desne strane i dr.).

Posebno je neophodno bilo dati putem crteža detaljniji izgled vodozahvata na devastiranoj lučnoj brani (ne samo tlocrt u vidu skice) iz koga bi se vidjelo na kojoj visini brane su ulazne građevine, prelive, ispus za biološki minimum i sl. Zbog svega toga nećemo moći dati detaljan i precizan osvrt sa mišljenjem i sugestijama iz oblasti zaštite okoliša.

2. Tender i koncesiono-projektno rješenje

Postala je praksa da se od strane kandidata za koncesiju nude projektna rješenja koja znatno odstupaju od tenderskih postavki. Ovo je jedan drastičan primjer odstupanja. Raspisanim tenderom koncesija se dodjeljuje za mHE Idbar (Baščica) i turistički kompleks „Idbar“. Koncesija se na kraju dodjeljuje samo za mHE Idbar s tim da se konstatuje da je projektno rješenje višenamjensko (turizam na akumulaciji), a da niti jednom riječju ne limitira rad mHE u cilju maksimalne zaštite akumulacije za optimalnu turističku valorizaciju akumulacije i okruženja.

Najveća disproporcija tenderskog projektnog rješenja i prihvaćenog od koncesionara je u samom tipu mHE:

- Tender zagovara mHE tirolskog tipa i vodozahvata sa kotom gornje vode na 300,88 m.n.m. i kotom donje vode 271,64 m.n.m.
- Koncesiono rješenje je sa akumulacijskom branom sa kotom uspora na 347 m.n.m. što je istovremeno i kota zahvata vode, a kota donje vode je na 317,40 m.n.m.

Zanimljivo, u oba rješenja je lokacija zahvata ista – devastirana lučna brana. Šta znači ta visinska razlika u području vodozahvata od cca 46 m? Poznavajući teren i visinu brane ne možemo razlučiti gdje je odgovor. Slično bi se pitanje moglo postaviti i za lokaciju strojare (kota donje vode). I drugi elementi iz tendera i projektnog rješenja za koje se daje Procjena se znatno razlikuju:

- Tender: Qsr – srednji proticaj = 1,85 m³/s
- Koncesija: Qsr = 1,50 m³/s
- Tender: Qist - instalisani proticaj = 3,00 m³/s
- Koncesija: Qist = 1,50 m³/s

Zanimljivo je da nisu isti izvori podataka za oba rješenja. Tender se koristi Studijom iskorištenja hidroenergetskog potencijala i razvoja turizma na rijeci Baščici (Idbru) – autora Općine Konjic. Koncesiono rješenje se koristi Hidroenergetskim iskorištenjem vodotoka Idbar – mHE Idbar - Idejno rješenje, autor Bičakčić d.o.o. Sarajevo.

3. Ekološki prihvatljiv protok (biološki minimum)

Iz Procjene je vidljivo da se nigdje ne figuriše sa najmanjim godišnjim (ili višegodišnjim) protokom (Qmin) koji je u najnovijim istraživanjima i rješenjima bitan element za određivanje ekološki prihvatljivog protoka (biološkog minimuma). Autori projektnog rješenja su odredili da je biološki minimum 0,150 m³/s što očitro govori da su se služili neprihvatljivom i prevaziđenom formulom da je $Q_{epp} = 0,10 Q_{sr}$

Danas je u svijetu općeprihvaćeno da je biološki minimum proticaja upravo najmanji registrovani protok iz višegodišnjeg mjerenja što je sa aspekta zaštite vodotoka puno prihvatljivije i, naravno, povoljnije.

4. Devastirana brana "Idbar" – stanje, vlasništvo i dr.

Opće je poznato da je lučna brana „Idbar“ imala svoju provobitnu namjenu za stvaranje akumulacije i reduciranje unosa sedimenta u Jablaničko jezero, ali da je zbog svojih manjkavosti (geološka nesigurnost u temeljnom dijelu) napuštena. Koliki će biti nivo akumulacije, a time i hidrostatički pritisak na brani, nije nam poznato, ali bi svakako sa aspekta sigurnosti to trebalo biti predmet posebne studije obzirom na nizvodna naselja, ali i činjenicu da glavna saobraćajnica za Idbar upravo prolazi kroz otvor u brani. Vlasnički odnos je upitan: prema našem saznanju i brana, ali i sav prostor predviđen za akumulaciju su u vlasništvu HE Jablanica, odnosno EP BiH.

5. Zaštita saobraćajnice Čelebići – Idbar

Obzirom da cjevovod ide desnom obalom Baščice, a obzirom na strminu terena i neposrednu blizinu regionalnog puta pri uzgradnji i ugradnji cjevovoda doći će do blokade puta te je neophodan poseban režim rada, ali i eventualno proširenje puta na nekim kritičnim mjestima.

Zbog nepoznavanja kote uspora (347 m.n.m.) buduće akumulacije ne možemo precizno reći u kojoj mjeri je ugrožen put kroz branu i neposredno iznad brane, te da li je potrebno izmještanje saobraćajnice na viši nivo.

6. Nizvodni uticaji i zaštita

Nizvodni uticaji najdirektnije su u vezi sa veličinom ekološki prihvatljivog protoka i osiguranja tog protoka, ali i režimom rada i održavaće se naročito na dijelu vodotoka u

dužini 600 – 700 m od vodozahvata i strojare. Istina je da na tom potezu postoji nekoliko brana sa prelivima, napravljenih prije 50-ak godina u cilju zaštite Jablaničkog jezera od nanosa. Također je činjenica da je taj dio vodotoka najbogatiji ribljom populacijom potočne pastrmke.

Vodotok je ugrožen nizvodno od strojare upravo zbog mrijestilišta i ribogojilišta „Bukvić“ koje u svom procesu uzgoja ribe koristi vode Baščice. Zato je neophodan strogi režim u cilju sprečavanja zagađenja nizvodnog toka (zamućivanja, dospjeće ulja iz građevinskih mašina i sl.) naročito tokom perioda gradnje mHE.

Na kraju još jednom ističemo da žalimo što nismo u mogućnosti dati iscrpnije mišljenje, ali je, nažalost, osnovni razlog nedovoljno kvalitetno urađena Procjena uticaja koja ne pruža dovoljno informacija.

S poštovanjem,

Dino Nikšić
Predsjednik

Dostaviti:

- Naslov
- A/a